

[Ministeren for offentlige arbejder.]

sende til det udvalg, som tinget antagelig vil nedsette til lovforslagets behandling.

Forslag til lov om ændring i lov om bestyrelsen af de offentlige veje er direkte foranlediget af det lige omtalte lovforslag.

Kommissionen har som anført i betænkningen ikke endnu foretaget nogen almindelig gennemgang af lovgivningens forskellige ekspropriationsbestemmelser og ej heller af vejbestyrelsesloven. Imidlertid har kommissionen dog foreslået, at vejbestyrelsesloven straks ændres på et enkelt punkt.

I forslaget til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation af fast ejendom foreslås det, at ethvert erstatnings spørgsmål skal kunne undergives to administrative kommissionsprøvelser, og at den erstatningssøgende ikke i noget tilfælde skal kunne komme til at bidrage til dækning af udgifterne ved kommissionernes virksomhed. I vejbestyrelseslovens § 28, stk. 4, bestemmes imidlertid som almindelig regel, at en erstatningssøgende selv må afholde de med en overtaksationsforretning forbundne omkostninger, hvis han ikke får erstatningen forhøjet ved overtaksationen. I ganske særlige tilfælde kan han dog alligevel fritages herfor.

Da dette jo er et spørgsmål af mere end formel betydning, har kommissionen skønnet, at det vil være meget uheldigt, om der på de to store ekspropriationsområder, som det først fremsatte lovforslag og vejbestyrelsesloven dækker, i et stykke tid skulle gælde forskellige regler på dette vigtige punkt. Hertil kommer, at erfaringer fra bestemmelsens administration i sig selv tilsiger en ændring.

Jeg finder det derfor helt rigtigt, at vejbestyrelsesloven på dette punkt ændres, samtidig med at der gennemføres en lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Kommissionen har i sin betænkning 7. afsnit foreslået, at der nærmest af ordensmæssige grunde sker en samling af visse ekspropriationsbestemmelser under mini-

steriet for offentlige arbejder, og at den årligt tilbagevendende lov under ministeriet for offentlige arbejder om foretagelse af visse ekspropriationer afløses af lovbestemmelser, der ikke er tidsbegrænsede.

Jeg er helt enig i dette forslag fra kommissionen. Når jeg alligevel ikke har fremsat et lovforslag af denne art, skyldes det, at jeg har ønsket at konstatere, hvilken modtagelse det høje ting giver lovforslaget om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, idet kommissionens lovudkast om ekspropriationer under ministeriet for offentlige arbejder forudsætter det førstnævnte lovforslags eksistens. Er dette lovforslag ikke vedtaget inden 1. april 1964, til hvilket tidspunkt den løbende årlige ekspropriationslov udløber, bliver det nødvendigt igen i år at gennemføre en lov om foretagelse af visse ekspropriationer i finansåret 1964-65 således som nu sket i mere end 30 år.

Lidt længere hen i folketingssamlingen agter jeg da at fremsætte for det høje ting forslag til enten en permanent lov om ekspropriationer under ministeriet for offentlige arbejder i overensstemmelse med kommissionsudkastet eller til en årlig ekspropriationslov af sædvanligt indhold.

Hermed anbefaler jeg de to foreliggende lovforslag til det høje tings velvillige behandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om folkebiblioteker m. v.

Den gældende bibliotekslov stammer fra 1950 med ændringer i 1956 og 1959. Den udvikling, der er sket i den siden da forløbne tid, har medført, at de aller fleste af landets kommuner nu har et folkebibliotek, og samtidig er antallet af kommunale biblioteker steget stærkt på bekostning af de selvejende eller foreningsejede biblioteker, sådan at nu halvdelen af de eksisterende folkebiblioteker ejes og drives af kommunerne.

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

Dermed er baggrunden for en bibliotekslovgivning blevet en anden, og det er naturligt, at dette følges op af en revision af loven, sådan at denne nu går ud fra det kommunale bibliotek som hovedreglen, medens det selvejende bibliotek bliver en undtagelse og kun opretholdes med statstilskud, hvor der står en virkelig økonomisk indsats fra privat side bag. Samtidig må forbindelsen til biblioteksvæsenet knyttes i de ca. 100 kommuner, der endnu ikke har noget folkebibliotek; disse kommuner må skaffe deres beboere adgang til at låne bøger enten ved selv at oprette bibliotek eller ved at træffe aftale med en anden kommune om betjening gennem dennes biblioteksvæsen.

Når landet på denne måde er 100 pct. dækket med biblioteker, er baggrunden skabt for den reform, som forslaget om fri låneret betyder, nemlig at enhver, der har bopæl her i landet, skal kunne gå ind på et hvilket som helst folkebibliotek og låne den bog, han ønsker. Denne frie låneret praktiseres allerede i nogle kommuner, medens andre holder på, at kun kommunens egne beboere kan låne i dens folkebibliotek. Ved at fastslå den frie låneret som almindelig gældende regel vil man gøre biblioteksbenyttelsen lettere for mange, der arbejder i en anden kommune end den, de bor i.

Folkebibliotekernes formål skal som hidtil i første række være at stille bøger til rådighed i oplysningens, uddannelsens og kulturlivets tjeneste, men den tekniske udvikling har bragt de såkaldte audio-visuelle hjælpemidler — film, billedbånd, grammofonplader og lydånd — frem i en sådan målestok, at det vil være naturligt, at disse hjælpemidler også kan tages i brug i bibliotekerne og ligestilles med bøgerne med hensyn til statstilskud.

Tilskudsordningen har hidtil været den, at staten ydede en bestemt procentdel af de faste stedlige tilskud, der var ydet biblioteket i det foregående finansår. Denne ordning medfører 2 væsentlige ulemper for kommunerne: tilskuddet falder først året efter, at udgifterne har været afholdt, hvad der igen giver store udsving i forholdet mellem statens og den stedlige andel af bibliotekets driftsudgifter år for år, og tilskudsprocenten falder brat, så snart de stedlige tilskud passerer 25.000 kr.

For at afbøde disse ulemper foreslås statens tilskud nu fastsat til en bestemt procent af bibliotekets udgifter i henhold til et af kommunalbestyrelsen godkendt budget, sådan at tilskuddet kan udbetales i det løbende regnskabsår og kun den eventuelle nødvendige regulering i henhold til regnskabet finder sted senere. Staten yder altså sin andel af ekstraordinært store udgifter i et driftsår, samtidig med at kommunen yder sin, og uheldige bølgebevægelser undgås. Tilskudsprocenten foreslås fastsat til 45, svarende nogenlunde til den nuværende sats på 80 pct. af de stedlige tilskud, dog sådan at den for den del af udgifterne, der ligger ud over 275.000 kr., går ned til 30 pct., omtrent svarende til den nugældende lovs 40 pct. af stedlige tilskud. Af økonomiske grunde har jeg ikke anset det for muligt at yde samme procentmæssige tilskud over hele linjen, sådan at også de virkelig store biblioteker fik fuld fordel af lovændringen, men den foreslåede forhøjelse af aftrapningsgrænsen til 275.000 kr. — som efter den gældende lov ville svare til stedlige tilskud på 150.000 kr. — betyder, at mindre og mellemstore biblioteker ikke hæmmes i deres ekspansion på samme måde som nu. Yderligere er det foreslået, at biblioteksforbund eller andre aftaler mellem kommuner om fælles biblioteksdrift kun skal rammes af aftrapningsgrænsen i det omfang, hver kommunes udgift for sig passerer de 275.000 kr., idet det er vigtigt, at kommunerne kan rationalisere deres biblioteksdrift gennem sådanne aftaler, uden at det får økonomiske konsekvenser i form af nedsat statstilskud for dem. Merudgiften ved den ændrede tilskudsordning må anslås til 4,6 mill. kr.

Om centralbiblioteker indeholder forslaget den bestemmelse, at udgifterne ved oplandsvirksomheden, som fremgår af særligt regnskab, skal afholdes med halvdelen af staten og halvdelen af vedkommende amt. Det tilsigtes hermed at fritage centralbibliotekernes hjemstedskommuner for den meget betydelige underskudsdekning, de rent faktisk yder under den nugældende lov, hvor amternes tilskudsforpligtelse kun er markeret, uden at der er givet nærmere regler for, hvad amterne skal yde. Imidlertid er der de sidste år vist megen god vilje fra amternes side på dette felt; en række amter

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

er frivilligt gået med til at yde fuld under-skudsdækning for oplandsvirksomheden, og flere er på vej dertil. Forslaget tilsigter en videreførelse af denne linje, idet det pålægges amterne og staten i forening at yde et grundtilskud på højst 60.000 kr. og et tilskud pr. indbygger i amtets landkommuner på højst 2 kr., medens staten alene udreder dette beløb, for så vidt angår indbyggerne i de mindre købstadkommuner i centralbiblioteksområdet. Som konsekvens af den tilskudspligt, der pålægges amterne, må centralbiblioteksområderne omlægges, så deres grænser følger amtsgrænserne. Den maksimale udnyttelse af denne tilskudsbestemmelse vil betyde en merudgift for staten på ca. 800.000 kr. Indtil alle centralbiblioteker er udbygget tilfredsstillende, må udgiften dog antages at blive mindre.

Biblioteksafgiften til forfattere har siden 1946 været lovfæstet i biblioteksloven. Den søges i konsekvens af samfundets voksende erkendelse af sine forpligtelser over for de skabende kunstnere forhøjet fra 5 pct. til 6 pct. af statens driftstilskud til folkebibliotekerne. Merudgiften herved vil være ca. 500.000 kr.

Endelig indeholder forslaget bestemmelser om skolebiblioteker. Det fastslås, at deres opgave er at tjene skolens undervisning, og at skolens folk skal have den afgørende indflydelse på deres ledelse, medens det på den anden side er helt nødvendigt, at der finder samarbejde sted med folkebiblioteket som nærmere præciseret.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om statens almindelige kunstfond*.

Som formålsbestemmelsen i forslagens § 1 udtrykker det, tilsigter dette lovforslag at skabe forbedrede vilkår for dansk skabende kunst inden for den bildende kunst, den litterære kunst og tonekunsten.

Dette søges opnået ved, at der stilles forøgede midler til rådighed til ydelse af støtte — direkte og indirekte — til danske skabende kunstnere og til fremme af den kunstneriske produktion.

Væsentligt og nyt er det, at der med forslaget om at henlægge støtten under et statens almindelige kunstfond sker en samordning af støtten, økonomisk og administrativt, således at de forskellige kunstneriske områder tilgodeses efter principielt ensartede hovedretningslinjer, og således at der både samlet og inden for de enkelte områder skabes det overblik, som skal sikre en rimelig og hensigtsmæssig fordeling af støtten.

Inden jeg knytter kommentarer til forslagens nærmere indhold og rækkevidde, skal jeg tillade mig kort at fremsætte nogle almindelige betragtninger til belysning af baggrunden for forslaget.

Kunsten og dens forskellige udtryksformer har til alle tider og overalt været genstand for en livlig offentlig debat, således også herhjemme. Den er udtryk for den levende interesse i tiden for kunsten og dens væsen. At den afspejler uenighed om, hvad der er kunst, og hvad der ikke er kunst, kan ikke undre — herom vil enighed ifølge sagens natur vanskeligt kunne opnås — men det vil være forkert at udlægge uenigheden derhen, at befolkningen kan deles i tilhængere og modstandere af kunst. Kunsten har bud til os alle, og i en eller anden form har den mødt og beriget hver enkelt af os, alt efter hvor tilgængelig kunsten forekommer os, og hvor modtagelige vi er.

Det må imidlertid erkendes, at den nyere kunst, samtidens kunst, ofte er vanskeligt tilgængelig. Det er svært i kunstens brogede og udisciplinerede mangfoldighed i dag at skelne mellem ægte og uægte; det er da værd at huske på, at hver periode i kunsten har haft sin gennembrudstid, og at nye kunstneriske tendenser sjældent i samtiden er blevet modtaget som fremskridt, ja, ofte er blevet mødt med den største skepsis og tit med forargelse. Dette er kunstens vilkår.

Den historiske erfaring tilsiger os, der lever i brydningstider, at vi bør være vågent tolerante over for det nye i kunsten, og at vi, hvordan kunsten end udtrykker sig, må forlade os på, at den i sig selv er en uundværlig faktor i vor menneskelige tilværelse.

Det er da også en kendsgerning, at der i de senere årtier hos den danske befolkning